

รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

The Buddhist Administration Methods Model in Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators

พระครูใบฎีกาภมณฑล เขมโก (ชูโตศรี)¹ วรภักดิ์ เกื้อนช่าง² อานนท์ เมธีวรฉัตร³ และสุวัฒน์ แจ่มจิต⁴

Phrakhrubaidika Monthon khamago (Chutosri), Worrakrit Thuenchang Anond Metheevarachatra and Suwat Changchit

Received: July 8, 2020

Revised: September 3, 2020

Accepted: September 3, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.28

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร สร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตร และประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูปหรือคน และวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตร โดยการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผู้ประเมินรูปแบบ จำนวน 7 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) ควรหมั่นประชุมกันเองนิตย อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อร่วมกันวางแผนการประชุม วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาสของสาขา เพื่อให้สาขาวิชาสังคมศึกษามีคุณภาพ รวมถึงวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนรายจ่ายประจำปี 2) เมื่อมีการประชุม ขณะประชุมหรือเลิกประชุมแล้ว ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นทีมแบบมีส่วนร่วม นำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยวิธีการวัด ประเมินผล และวิเคราะห์ 3) ไม่ควรบัญญัติสิ่งที่ไม่

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan Campus

Corresponding author, e-mail: doctorthan@gmail.com, Tel. 089-1938739

สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ไม่ยกเลิกสิ่งที่ระเบียบหรือกฎที่มีมติส่วนใหญ่ไว้แล้ว 4) ควรให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม ให้เกียรติความเป็นผู้นำของประธาน และจะต้องทำงานด้วยความเมตตา กรุณาต่อกัน 5) ไม่ควรลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ให้ความเหมาะสม ความยุติธรรม แก่ทุกคน และจัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม 6) ควรเคารพซึ่งกันและกัน โดยยึดเนื้อหาที่แท้จริง ต้นแบบทางวัฒนธรรม 7) ควรดูแล รักษา ค้ำครอง ยกย่องคุณความดี ให้ความสำคัญต่อคนดีที่มีคุณธรรมและผลงานดีพร้อมจัดงบประมาณพัฒนา

คำสำคัญ: รูปแบบ, พุทธวิธีการบริหาร, สาขาวิชาสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research paper aims to study, create, and evaluate the Buddhist administration methods model in the Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators. The research utilized the qualitative approach by divided into 3 steps, first, studied the conditions of the curriculum via an interview with 15 significant participants and analyst the contents. Second, research the creation of the Buddhist administration model through the focus group with 9 participants and analyst the contents. Third, evaluate the Buddhist administration methods model in the Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators by 7 assessors and utilized descriptive analysis. The result found that the Buddhist administration methods model in the Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators consisted 1) supposed to do the meeting at least once a month in order to planning and analyst the strength, weakness, difficulties and opportunities of the department. It can be a benefit for the department quality and annual financial. 2) While meeting or at the end of the meeting, the members must listen to the opinions of others in order to work as a systematically and participatory team, also leading the team to the goals that have been set with measurement, evaluation and analysis methods. 3) Must not constitute things that are inconsistent with the way of life at present and not repeal what most regulations or rules have been voted. 4) Supposed to pay respect and honour to the chairman of the meeting and must work with kindness to each other. 5) Should not desire more power whereby to provide justice for all and allocate the appropriate budgets. 6) Be consider respecting each other based on the cultural

model. 7) Must taking care, protected, and praised for virtue also, emphasize the importance of good people with virtue and good works by support budget for development.

Keywords: the Buddhist administration methods model, program in social studies

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน โดยมีกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นเป้าหมายและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งที่คาดหวัง หรือจุดหมายปลายทางของการศึกษาว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ เพื่อการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคม และสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาให้เป็นมาตรฐาน การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาในด้านต่างๆ ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใดๆ แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีภารกิจหลัก คือ เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ใฝ่รู้ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเหตุผล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถบูรณาการพระพุทธศาสนากับการสอนสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปัจจุบันความท้าทายของสถาบันการศึกษา คือ การสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถผลิตบัณฑิตและพัฒนาองค์ความรู้ ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ระดับท้องถิ่น และชุมชน อีกทั้งต้องสร้างขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับสากล อันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ด้วยความจำเป็นดังกล่าว สถาบันการศึกษาจึงต้องพัฒนา

ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมาย และมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนี้ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจทำให้การจัดทำหลักสูตรในสถานศึกษามีคุณภาพ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้และยังช่วยแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้ เพราะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในการศึกษาถึงกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษา อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการ ตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของแคทซ์ (Robert L. Katz, 1955) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้อง มี 3 ทักษะ คือ ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) ได้แก่ ทักษะทางด้านการวางแผนงานและโครงการ ทักษะการใช้กระบวนการกลุ่ม ทักษะทางด้านการจัดการ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การให้คำแนะนำการจกกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ความรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติ ความเป็นผู้นำ และการศึกษาค้นคว้า ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) ได้แก่ ความสามารถในการประสานงานกับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาหน่วยงาน ความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน ปฏิบัติกับผู้ร่วมงานโดยเท่าเทียมกัน ตลอดจนต้องให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน และทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายของสถานศึกษาเข้าใจนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของหน่วยงาน สามารถวางแผนในการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ทักษะทั้ง 3 ประการนี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง เพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการบริหาร ในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษาและในการบริหารการศึกษา ผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะนำไปใช้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่เข้าใจในหน้าที่ของตนเอง ไม่ดำเนินการตามนโยบายในการจัดการศึกษาให้ถูกต้อง การบริหารก็จะเกิดความล้มเหลว และเกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา จะเห็นว่าบทบาท ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมาย ดังนั้นทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีลักษณะ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งความสำเร็จ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำ ต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (ไพโรจน์

กลืนกลาย, 2550) ซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานี้ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน จะมีและใช้ไม่เท่ากัน นำไปสู่ปัญหาในการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาบางแห่งมีการบริหาร เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเป็นที่เชื่อถือ และศรัทธาจากผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษา บางแห่งขาดประสิทธิภาพในการในการบริหารซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าวอยู่หลาย ประเด็น แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอยู่เป็นหนึ่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน ที่จะแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถและทักษะเพื่อให้ สามารถบริหารงานอย่างผู้บริหารมืออาชีพได้ (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

จากปัญหาที่กล่าวมานั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตร พุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อจะได้ทราบปัญหาการบริหารหลักสูตร และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการ บริหารหลักสูตร อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ ประสพผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร สร้างรูปแบบและประเมินรูปแบบพุทธวิธีการ บริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคม ศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารบุคลากร 3) ด้านการส่งเสริม วิชาการ 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านการบริหารงบประมาณ ประชากรผู้ให้ข้อมูล สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 15 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับสูงที่ดำรงตำแหน่ง คณบดี 2) กลุ่มผู้บริหารระดับกลางที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ 3) กลุ่มผู้บริหาร ระดับต้นที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาสังคมศึกษาและกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาสังคมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลแบบพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้าน เนื้อหา คือ 1) การบริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้าน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการบริหารบุคลากร (3) ด้านการส่งเสริมวิชาการ (4) ด้านการวัดและประเมินผล (5) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 2) หลักอภิธานิยธรรม 7 (ที.ม. (ไทย) 10/68/86) ในขั้นตอนนี้ได้ทำการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อ

สร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอร่างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา รูปแบบ 1) การบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการบริหารบุคลากร (3) ด้านการส่งเสริมวิชาการ (4) ด้านการวัดและประเมินผล (5) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 2) หลักการบริหารนิยตรธรรม 7 ประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยคณบดีคณะครุศาสตร์ หัวหน้าภาควิชา อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา รวม 7 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความถูกต้องของรูปแบบ 2) ความเหมาะสมของรูปแบบ 3) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ 4) ประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า

1.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเนื่อง ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้สอนและผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือความถนัด เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถเลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการทำงานต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพ สามารถผสมผสานศาสตร์ว่าด้วยการสอนกับศิลปะของการสอนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการสอนสูงส่ง ในการพัฒนาตนเอง

1.2 ด้านการบริหารบุคลากร

การบริหารงานบุคลากร ของหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อองค์กร เป็นงานหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหาร เพราะบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพราะความอยู่รอดขององค์กรขึ้นอยู่กับบุคลากร เพราะการบริหารงานบุคลากรเป็นสื่อกลางในการผสมผสานกับแผนกต่างๆ เพื่อแสวงหาวิธีการ ให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานในองค์กร เมื่อองค์กรได้บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมทำให้องค์กรเจริญเติบโตและพัฒนาขึ้น การบริหารบุคลากรสาขาสังคมศึกษา สำหรับบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา

1.3 ด้านการส่งเสริมงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในการบริหารของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาการเรียนการสอนของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร มีความชัดเจนค่านึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญของ การพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน และการจัดประเมินการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรทำได้หลายลักษณะ เป็นการพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยในการประเมินหลักสูตรจะใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการจำแนกโดยยึดระดับของหลักสูตรเป็นเกณฑ์ โดยยึดจุดมุ่งหมายและลักษณะการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเป็นเกณฑ์

1.5 ด้านการบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาได้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรและสถาบันได้ เป็นการวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายในรูปตัวเงิน ประกอบด้วย การจัดเตรียมการ การอนุมัติ และการบริหาร โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน และมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรนั้น ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่เร็วที่สุดและใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

2. ผลการสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน มีรูปแบบบูรณาการตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ดังนี้

2.1 หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ คือ ผู้บริหารมีการประชุมหลักสูตรสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อย 1 เดือนต่อครั้ง

2.2 พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม คือ ผู้บริหารหลักสูตรเข้าประชุมพร้อมเพรียงกัน ขณะประชุมหรือเลิกประชุม ทุกคน/ฝ่าย ยอมรับมติในที่ประชุม เพราะถือว่าเป็นข้อตกลงในข้อกำหนดนั้น ๆ และถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2.3 ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ คือ ผู้บริหารหลักสูตรไม่กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับด้านการเรียนการสอนของหลักสูตรที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้

2.4 การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม คือ ครู อาจารย์ บุคลากร ให้เกียรติประธานที่ประชุม ให้ความเคารพต่อความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติผู้พูดอย่างมีมารยาท ยอมรับการตัดสินใจ ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของที่ประชุม

2.5 ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ผู้บริหาร สนับสนุนให้บุคลากร ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความต้องการ แต่หากเป็นความก้าวหน้าขององค์กร ผู้บริหารควร สนับสนุน แต่หากเป็นความต้องการส่วนตัวและเกิดผลเสียต่อองค์กร ผู้บริหารควรยับยั้ง และ ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

2.6 เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ผู้บริหารหลักสูตรให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ โดยสอดแทรกเนื้อหาวิทยาวินัยวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งเคารพประจำท้องถิ่น เช่น หลวง พ่อศรีสวรรค์ วัดนครสวรรค์หรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น

2.7 ดูแล รักษา คุ่มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม คือ ผู้บริหาร กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ หลักพระพุทธศาสนา

3. ผลการประเมินรูปแบบพุทธวิถีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.49$) รูปแบบมีความ เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.48$) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.66$) และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.42$)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ เกี่ยวเนื่อง ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้สอนและ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือความถนัด เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถ เลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการทำงานต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพ สามารถผสมผสานศาสตร์ว่าด้วยการสอนกับศิลปะของการสอนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผล ของการสอนสูงสุด ในการพัฒนาตนเอง โดยต้องปฏิบัติตนอย่างมีอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จะ เป็นตัวช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งจะ นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการบริหารหลักสูตร หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนหรือ วิธีบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของรวงทอง ถาพันธุ์ (2558) พบว่า ด้านบุคลากรจะต้องมีการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม ในหลักสูตรต่างๆ ที่ทางองค์กรได้จัดขึ้น เพราะจะทำให้บุคลากรมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาในการ พัฒนาตนเอง ในด้านการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้แก่นิสิตนักศึกษา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการบริหารงานบุคลากรของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มีการเตรียม บุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จึงดำเนินการโดยการวางแผนงาน เพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียด รอบคอบและมีขั้นตอน จึงทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ เตียวต้อย (2551) พบว่า ด้านการส่งเสริมวิชาการบูรณาการกับการเรียนการสอน ประยุกต์ใช้ความรู้กับชุมชนได้มากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ เพราะการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของสถาบันอุดมศึกษา นำไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรทำได้หลายลักษณะเป็นการพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด วิธีการตรวจสอบข้อบกพร่องทำได้โดยการเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวัดและประเมินผลลักษณะนี้เรียกว่า “การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์” ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การวัดและประเมินผลของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้นำเกณฑ์มาตรฐานการวัดและประเมินผลตามที่ สกอ.กำหนด มาเป็นตัววัดและประเมินผล จึงทำให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งหลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินมาวางแผนในการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากร การนิเทศ การฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาได้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรและสถาบันได้ เป็นการวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายในรูปแบบตัวเงิน ประกอบด้วย การจัดเตรียมการ การอนุมัติ และการบริหาร สามารถนำความรู้ความสามารถนั้นไปประยุกต์ใช้ในงานได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงบประมาณของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มีการวางแผนเรื่องค่าใช้จ่าย ในรูปแบบตัวเงิน มีการแสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมดในระยะหนึ่ง เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่เร็วที่สุดและใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550) พบว่า รูปแบบการบริหารงบประมาณของโรงเรียนมีการบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานแบบเดียวกับสาขาสังคมศึกษาได้ดำเนินการ

2. ผลการสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นั้น โดยทั้ง 6 ด้านมีรูปแบบที่บูรณาการกับหลักอปริหานิยธรรม ดังนี้ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ ผู้บริหารมีการประชุมหลักสูตรสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อย 1 เดือนต่อครั้ง 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม คือ ผู้บริหารหลักสูตรเข้าประชุมพร้อมเพรียงกัน เมื่อเลิกประชุม ทุกคน/ฝ่าย ยอมรับมติในที่ประชุม เพราะถือว่าเป็นข้อตกลง ในข้อกำหนดนั้น ๆ และถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ คือ ผู้บริหารหลักสูตรไม่กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับด้านการเรียนการสอนของหลักสูตรที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ 4) การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม คือ ครู อาจารย์ บุคลากร ให้เกียรติประธานที่ประชุม ให้ความเคารพต่อความคิดเห็นซึ่งกัน

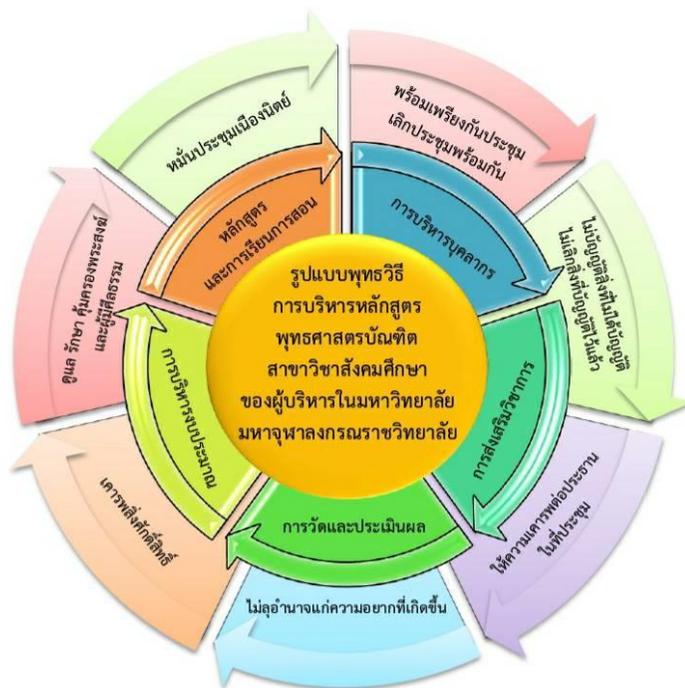
และกัน ให้เกียรติผู้พูดอย่างมีมารยาท ยอมรับการตัดสินใจ ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของที่ประชุม 5) ไม่ลู่อานาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ผู้บริหาร สนับสนุนให้บุคลากร ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความอยาก เป็นผู้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง 6) เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ผู้บริหารหลักสุตรให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยสอดแทรกเนื้อหาสาระวิชา วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งที่เคารพประจำท้องถิ่น เช่น หลวงพ่อศรีสวรรค์ วัดนครสวรรค์หรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น 7) ดูแล รักษา คุ่มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม คือ ผู้บริหาร กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารหลักสุตรและการจัดการเรียนการสอนของหลักสุตรพุทธศาสนบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มีรูปแบบการจัดทำหลักสุตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพมาพิจารณาปรับปรุงหลักสุตรและการจัดการเรียนรูให้มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายให้เกิดกับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่น ๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสุตรในแต่ละระดับ โดยมุ่งเน้นที่จุดประสงค์รายวิชาจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ใหญ่ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และมีอาจารย์เป็นกุญแจดอกที่สำคัญที่สุด ในการเป็นตัวเชื่อมของหลักสุตรและผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของวินัย ภูมิสุข (2558) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2548) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาว่า เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านบริหารงานบุคลากรให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญและกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของพระราชปริยัติ (สฤชดี ประธาคู) (2550) พบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ แต่มีจุดเด่นคือวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ มุ่งให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมการให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนา และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจมา ศิริผล (2557) พบว่า ประเทศไทยใช้ระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กระบวนการงบประมาณที่นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในครั้งนี้นำใช้กระบวนการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

3. ผลการประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสุตรพุทธศาสนบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้

ทำการศึกษาและได้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จึงทำให้รูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ออกมาสมบูรณ์และถูกต้อง จึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ ยาสุทธิ (2562) พบว่า โดยภาพรวมการประเมินรูปแบบพุทธบูรณาการการเสริมสร้างแรงจูงใจของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 คือ สิ่งที่ผู้วิจัยตั้งเป้าประสงค์ไว้ เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ชื่อว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นที่ 2 คือ การบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารบุคลากร 3) การส่งเสริมวิชาการ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การบริหารงบประมาณ

ขั้นที่ 3 คือ พุทธวิธีที่นำมาบูรณาการกับหลักการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีบัญญัติไว้ 4. การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม 5. ไม่ลู่อ่านางแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6. การให้ความสำคัญและเคารพสักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และ 7. การให้รักษาดูแลการคุ้มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้วยการวางระบบให้มีความชัดเจน เช่น การกำหนดปฏิทินการประชุมประจำเดือน การกำหนดมาตรฐานของบุคลากรในการผลิตผลหลักสูตรวิชาการ การกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสในการเข้ามาช่วยเหลือหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินที่สอดคล้องกัน การกำหนดรายละเอียดในรายวิชาการที่เกี่ยวกับบุคลากรสำคัญในอดีตทางสังคม เป็นต้น

2. ควรมีปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร ด้วยการสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

3. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการ ด้วยการกำหนดรายละเอียดการผลิตผลหลักสูตรทางวิชาการเพื่อบริการแก่สังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยปีละ 2 เล่ม เพื่อยกระดับหลักสูตรทางวิชาการให้เข้มแข็งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยการกำหนดแผนการประชุม 1 เดือน/ครั้ง ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน การพัฒนาภาวะผู้นำของประธานหลักสูตร การบรรจุเนื้อหาวิชาการให้มุ่งให้คุณค่าต่อการบูชาสักการะบุคลากรสำคัญในอดีต และมีการยกย่องคุณความดีต่อบุคลากร

2. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร โดยใช้ระบบที่มหลักสูตรบุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม อันมีข้อตกลงร่วมกันให้มีความสำคัญต่อคนดี รับฟังความคิดเห็นร่วมกัน ประธานและบุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน

3. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยการประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมายเดียวกัน มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันท้องถิ่น สร้างกรอบกำหนดเงื่อนไข มีระยะเวลาการผลิตผล

หลักสูตรวิชาการ การสร้างต้นแบบทางวิชาการ และการยกย่องและให้กำลังใจผู้มีผลงานทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ชาญณรงค์ ยาสุทธิ. (2562). *รูปแบบพุทธบูรณาการการเสริมสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เดือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 2(1), 55-67.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปตรวจสอบและประเมินภายนอกกรอบสาม*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- เบญจา ศิริผล. (2557). รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 10(1), 223-234.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. (2550). *รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชปรียัติ (สฤชต์ ประธาตุ). (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (รายงานการวิจัย). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รวงทอง ถาพันธ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินัย ภูมิสุข. (2558). *การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์องค์การศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์พิสูทธิ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนันต์ เตียวต้อย. (2551). *รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- Katz, L. Robert. (1955). Skills of an Effective Administrator. *Harvard Business Review*, 12(1), 33-42.